

Rut, a szabó

Rut szabó volt egy alföldi sváb városban és másfél esztendő előtt meghalt. Egész életében rendszerető ember volt, aki a katonaságnál megtanulta, hogy az utolsó halandók közül való és minden körülmények között be kell fognia a száját. Azért most a sírban is csöndesen feküdt, kezét összekulcsolta mellén és nyugodtan bámult a végtelen feketeségbe.

Egyik éjjel valamelyik kósza kisértet, éjféli útjára indulva, megpihent Rut hantja mellett és így szólt

– Tegnap este ott jártam a házad mellett. A cégtáblát lekasztották, a feleséged férjhez ment a sváb mészároshoz.

Rut csöndesen feküdt tovább és így szólt – És a kis fiam?

Nagyon szerette ezt a gyereket ; mikor még élt, esténként a lábszárán lovagoltatta és énekelt neki. Ilyenkor, tudja Isten miért, gyakran sírni kezdett és megsimogatta a fiu gesztenyehaját. A szellem így felelt:

– A kis fiad ott lovagolt a mészáros térdén. Megsimogatta az arcát és azt mondta: „Apám!”

Rutnak mintha kést mártottak volna a szívébe.

A feleségét nem bánta, az mindig rossz asszony volt, aki csak pántlika vagy keszkenő után futkosott, de a kis fiáról nem tételezte volna föl, hogy ilyen hamar túladjon rajta. Hogy becézgette azt a gyereket; egy télen, mikor a fiu köhögött, mezítláb szaladt a városba orvosért, attól hat hétig rázta a hideg. Ami fölösleges pénze volt, azt félretette ködmönre, csizmára, vásárfiára s tavaly karácsony előtt három éjjel dolgozott egy kis aranygombos zöld kabátkán, amilyen a vadászoknak van.

– Ez nem szép a kis fiamtól – szólt és sóhajtott, hogy a szemfödő meglebent. – Ezt nem érdemeltem meg.

A kósza kisértet így szólott:

– Minek hagyod ott az emberek között? Ha neked volnék, régen elvittem volna ide a föld alá.

Rut elgondolkozott.

– Mégis csúnya itt ebben a nagy sötétségben – felelte. – Ha legalább dolgozni lehetne valamit, ha csak egy ócska mellényen is. De nem lehet.

– Én mégis elhoztam a feleségemet – szólt a kósza árny. – Legalább nem lesz rossz asszonnyá.

– Igaz, hogy az emberek hálátlanok – jegyezte meg a szabó –, mennyit fáradtam azért a gyerekért! És most a mészáros térdén ül!

Sápadt arcát pír öntötte el, egyszerre elhatározta, hogy fölkel a sírból és elviszi a gyereket: ne mondhassa a mészárosnak többet, hogy apám és ne lovagoljon a térdén.

– Megyek – szólt új barátjához és lassan fölemelkedett.

– Csak a keresztektől és kakaskukorikolástól óvakodj – adott neki útravalót szomszédja. – Aki kakasszó után jön vissza, annak a lelke nem pihen többet békén.

Rut lassan indult neki a falunak. A temetőőr ott állt a kapu mellett: érezte, hogy valami elsuhan mellette. Jobban beburkolódzott kabátjába és marokra fogta a botját, mert bár nem hitt a kísértetekben, mégis félt tőlük.

A falu végén kereszt állott, rajta rozsdás pléhből a Megváltó. A szellem lekerült a cigánysornak és úgy ment be az utcába. Egy kutya, amely a bíró háza előtt feküdt, felugrott, szétterpesztette a lábait és üvölteni kezdett. Oda is kapott a szabó csontja felé, de nem tudta megharapni, a láb olyan volt, mint a köd. A bíró mellett Rut egy régi haragosa, az asztalos lakott, aki mindig mekegett, ha világeletemben találkozott vele. A szabó megállt a ház előtt és benézett a kapun. Abban a pillanatban a tehén panaszosan kezdett bőgni és a kotlósok ijedten rebbentek föl.

– Ki az? – kiállotta ki az asztalos és arca egy verejték volt. Érezte, hogy valami rendkívüli történik az udvaron.

– Ez a mekegésért van – gondolta magában Rut és gyönyörködött benne, mint torzul el a mindig vidám asztalos széles ábrázata.

Tovább ment és odaérkezett a házához. A cégtábla tényleg nem volt már ott, helyét egy láncon lógó tagló foglalta el. A kis telken látszott, hogy jobbmódu ember kezébe került: az udvaron nagy kazal állott, mellette csillogó eke hevert, odébb csirke- és disznóolat építettek. Amint Rut kinyitotta az ajtót: a baromfiakon nagy nyugtalanság vett erőt és Tisza, az öreg ház-őrző komondor dühösen vágott neki a semmiségnek, amelyben embert sejtett.

– Ő is elfelejtett – gondolta Rut és az eb felé rugott.

Abban a pillanatban a kutya felfordult, egyet rángatódzott és megdögölt. Egy tyúk ott röpült el a szabó mellett: szárnya a kísértet kezéhez ért s azon percben a kotló, mint a rongy hullott a földre.

Rut besurrant a kamarába, ahol a kis fia aludni szokott. Holdvilág volt, mindjárt meglátta a gyereket, amint egy ócska pléhkatonát tartva kezében mosolyogva aludt. A szabónak elállt a lélegzete; milyen szép piros gyerek volt, olyan a feje, mint egy nagy, rózsaszinre érett alma. Gesztenyehaja a szemébe lógott – ha megsimogatná, tán vége volna az életének. Megbor-

zongott erre a gondolatra és nem tudta, mit csináljon. Körülnézett a szobában: minden úgy volt, mint régen, a falon ott lógtak a kölyök ingecskéi, a széknél álltak sárgarézorru cipőcskéi, odébb egy háromlábu hintaló, amelynek üvegszeme bátran farkast nézett a szellemmel. A sarokban ott állt a régi szekrény, azt már kidobták a nappaliból.

Künn szél kerekedett, hűvös lett, késő november volt. A gyerekről lecsuszott a paplan, mezitelen kis lába lelógott a nyoszolyáról. Rut lassan az ágyhoz ment és megigazgatta a takarót, gondosan ügyelve, hogy hideg kezével a testhez ne érjen. A gyerek nem mozdult meg. Amint a paplant eleresztette, a szabó pillantása a székre esett, ott feküdt a zöld kabátka, amelyet még ő varrt. Rut rögtön észrevette, hogy a kaputon széles hasadás van: az anya, ime, még azzal se törődik. Nem sokat gondolkozott, hanem előkereste az almáriomból az egykori tűjét meg a cérnát és térde közé kapva a kis kabátot, nekilátott a varrásnak. Azt akarta, hogy szép munkát végezzen s azért kifordította az ócska szövetet, lesimította, megtisztogatta s azután hajszálnyi öltésekkel foltozta meg. Mikor elkészült, meglepődötten nézte a kaputot: a hosszú munka sikerült, olyan volt a ködmön, mintha most csinálták volna a legelső párisi műhelyben. A szekrényben Rut egy kis sárgaréz-horgonyt talált, amilyen a tengerészek kabátján van, azt odavarrta a gallérra.

Amint a hosszú munka után az ablakra nézett volna a szabó, ijedten vette észre, hogy már reggeledni kezd. Mindjárt kukorikolni fognak a kakasok! Még egy pillantást vetett a kis fiura, s a szeme könnybe lábadt. Mégis csak az ő fia s az ő nevét viseli: egykor talán nagy ember lesz belőle s akkor az egész világ az öreg szabóra fog gondolni, akinek e lángeszét köszönhetik: kár volna a föld alá vinni! Gyorsan megfordult és kisurrant az ablakon.

Az üveg megzörrenhetett, mert a gyerek fölébredt és ijedten kezdett sírni. Rut megállt az udvaron s visszanezett az ablakon. A kis fiun fuldokló zokogás vett erőt, felült az ágyban és eltakarta a szemét.

– Megérezte a kísértetet – szólta magában a szabó és a szíve körül fájdalmat érzett. – Szegény kis porontyom, minék is háborgattalak.

A szomszéd szoba ajtaja kinyílt és a mészáros, kezében gyertyával megjelent a kamarában. Az ő arcán is nyugtalanság tükröződött, kérdőleg nézett az ablak felé, de nem látott semmit: a szellemek összeolvadnak a sötétséggel, világossággal egyaránt.

– Mi bajod van, Sándorka? – kérdezte a fiutól és körülvilágította a szobában. – Rosszat álmodtál

A gyerek odamászott az ölébe és átkarolta a mészáros kövér nyakát.

– Gonosz lelket láttam – nyögte lassan. Ne engedjen bántani, apám!

A mészáros mosolygott, de látszott, hogy egy kicsit ő is megijedt. Megsimogatta a gyerek haját és így szólt:

– Tudod, hogy nincsenek kísértetek, hányszor mondta a tiszteletes úr?
Aludj szépen, Sándorka.

A gyerek könnyes szemét az ablakra meresztette.

– Ott láttam – szólt a sírást nagy sóhajjal befejezve. – Most megy az erdő felé! – sikoltott fel újra.

A mészáros kirántotta az ablakot és kiordított az éjszakába

– Jár erre valaki? Szólj, vagy halál fia vagy! – Senkise válaszolt. Rut a kapu felé haladt, félt, hogy minden pillanatban megszólalnak a kakasok. A mészáros visszament a gyerekekhez és nevetni próbált.

– Látod, hogy nincs ott semmi. Sokat vacsoráztál, Sándorka, fekjüdj le.

A gyerek nem nyugodott meg, ott látta bolyongani a kísértetet a szilvafák között. Ime! most megáll, visszafordul és bucsut int a kezével.

– Ott, ott! – mutatott a kis fiu rémulten az udvarra. – Én látom, ott áll és ide néz!

A gyerek ijedtsége ráragadt a mészárosra, arca kigyult, az ökle összeszorult. Ő is érzett valami különöset, mintha hűvös légáramlat keringene körülötte és a szobában is idegen, dohos szag leng. Megint kitépte az ablakot és kiordított, de nem kapott választ. A falon ott csüngött vadászfegyvere, hirtelen lekapta a falról, megtöltötte és kétszer kilőtt a szilvafa felé.

– Most elment – szólt a kis fiú aléltn.

•

Amint Rut a temetőhöz közeledett, egyszerre megszólaltak a kakasok. A szabó elkezdett futni, de hiába, késő volt. A kapunál egy természetes, földig érő szakállú alak állott, az öreg szellem, aki minden elköltözött lelket számon tart. Ránézett Rutra és mély hangján ridegen így szólt

– A lelked künt marad és a vizek fölött fog bolyongani!

Rut meghajtotta a fejét, tudta, hogy ez ítélet ellen nincs fölebbezés, lelke időtlen időnkig ott fog járni a hideg habok felett, megkergetve, megtépve a sirályoktól és a piszkos hullámoktól. Lassan bevászorgott a temetőbe és lefeküdt a koporsójába.

– Miért is nem vigyáztál a kakasokra – szólt hozzá a szomszédja. – Micsoda könnyelműség, most évezredekig fogsz szenvedni!